

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ІНСТИТУТ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ДИЗАЙНУ
ТА ТРАНСПОРТУ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОЄКТУВАННЯ
ТА ДИЗАЙНУ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з дисципліни «Живопис»
для студентів 2-3 курсів очної та заочної форм навчання
Інституту цифрових технологій, дизайну та транспорту
За освітньо-професійною програмою «Архітектурний дизайн»

Частина 1 (перший семестр навчання)

Перший (бакалаврський)рівень вищої освіти
Спеціальність – 022 ДИЗАЙН
Спеціалізація – 022.1.ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ІНСТИТУТ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ДИЗАЙНУ
ТА ТРАНСПОРТУ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОЄКТУВАННЯ
ТА ДИЗАЙНУ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять з дисципліни «Живопис»
для студентів 2-3 курсів очної та заочної форм навчання
Інституту цифрових технологій, дизайну та транспорту
За освітньо-професійною програмою «Натюрморт, інтер'єр, екстер'єр»

Частина 1 (перший семестр навчання)

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність – 022 ДИЗАЙН
Спеціалізація – 022.1.ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН

Затверджено на засіданні
Кафедри інформаційних
технологій проєктування
та дизайну
Протокол № 1 від 28.08.2024р.

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Живопис» для студентів першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 022 Дизайн, спеціалізація 022.1 Графічний дизайн.

Частина 1. Натюрморт, інтер'єр, екстер'єр, очної та заочної форм навчання / Укл.: В. А.

Яровий, О. Ю. Белявська. – Одеса : ОНПУ, 2024. – 15 с.

Укладачі:

Яровий В.А., канд. архітектури, проф.

Белявська О. Ю., канд. архітектури, доц.

Методичні рекомендації спрямовані на набуття знань та практичних навичок з техніки виконання живопису, світлоколірного моделювання форми з натури. У частині 1 розглянуті цілі, завдання, етапи виконання практичних завдань, які дозволяють виконувати завдання з живопису будь-якого окремого предмета, групи предметів, світлотіньове та кольорове моделювання, володіння різними методами живопису.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
КОРОТКІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ	6
Практичне завдання №1. «Початкові живописні вправи в роботі з акварельними фарбами».....	6
Практичне завдання №2. «Початкові живописні вправи в роботі з акриловими фарбами».....	6
Практичне завдання №3. «Гризайль холодних відтінків. Монохромний натюрморт з побутових предметів».....	7
Практичне завдання №4. «Гризайль теплих відтінків. Монохромний натюрморт з побутових предметів».....	7
Практичне завдання №5. «Драперія».....	8
Практичне завдання №6. «Натюрморт з побутових предметів з драперією».....	8
Практичне завдання №7. «Етюди архітектурних елементів і деталей».....	9
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРЕКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ	9
ЛІТЕРАТУРА	10
ДОДАТКИ	11
Додаток 1.....	11
Додаток 2.....	12
Додаток 3.....	13
Додаток 4.....	14
Додаток 5.....	15

Вступ

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Архітектурний дизайн» навчальна дисципліна «Живопис» є базовою в академічній системі оволодіння образотворчою грамотою, становить основу для подальшого формування фахівця у галузі.

Предмети дисципліни – теоретичні закономірності композиції живопису, практичне виконання завдань з живопису складних архітектурних та природних форм, різноманітних за складністю і пластикою архітектурних форм, живопис будь-якого окремого предмета, групи предметів, середовища (екстер'єру та інтер'єру), світлотіньове та кольорове моделювання, технічні прийоми, інструменти, фарби, оволодіння індивідуальними манерами живопису.

Завдання дисципліни:

- Оволодіння основами компонування та гармонізації кольорових мас на площині;
- Опанування технікою створення реалістичного зображення об'ємного матеріального та природного середовища та фігури людини на площині за академічним методом живопису;
- Вивчення та застосування на практиці законів світлотіньового та кольорового моделювання об'ємної форми та повітряної перспективи;
- Напрацювання практичних навичок та індивідуальної манери живописного письма у різних матеріалах і техніках;
- Розвиток творчої фантазії – застосування знань і вмінь живописного письма для виконання реалістичних короточасних ескізів середовища за уявою та по пам'яті;
- Формування у здобувачів вищої освіти логічних зв'язків між практичними навичками класичного живопису і майбутньою творчою дизайнерською діяльністю.

Короткі теоретичні положення

- Колірна гама – це сукупність різних локальних кольорів, обраних для вирішення відповідного композиційного завдання із врахуванням характеру їх психофізіологічного впливу;
- Фактура – властивість поверхні матеріалу залежне від характеру її обробки та світло відображення й вплив на сприйняття його кольору;
- Світлота – властивість, що виражає близькість хроматичних і ахроматичних кольорів до білого або чорного.
- Кольоровий фон – визначення кольорового характеру – червоний, помаранчевий, жовтий, зелений та ін.
- Кольорове коло: – система змішування різної кількості найбільш чистих пігментів, які складають діапазон основних кольорових планів.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Практичне завдання №1. «Початкові живописні вправи в роботі з акварельними фарбами».

Мета – оволодіння академічними техніками акварельного живопису, збереження прозорості акварелі, набуття навичок роботи з аквареллю, повноколірне лесування, виконання кольорових розтяжок.

Завдання: вивчення властивостей акварельних фарб, виконання кольорових розтяжок, етюди простих предметів.

Інструменти та матеріали: набір фарб 12-24 кольорів, папір ватман формату А2 або спеціальний папір для акварелі, набір пензлів, палітра, посуд з водою, ганчірка.

Етапи виконання:

живописні роботи виконуються на мольберті або на креслярському столі з нахилою дошкою. На аркуш нанести контури вертикальних прямокутників, застосувати лесування та монохромні розтяжки. Розвести фарбу достатньою кількістю води. Поверхню аркуша промити водою та обережно протерти ватою або ганчіркою. Змочений пензель повинен мати загострений кінець (бажаний номер пензля №14,6,2). Послідовно наносити прозорі шари фарби один на другий (це і є лесування). Спочатку монохромними фарбами і також розтяжки. Після цього у такому порядку виконується повно кольорові вправи. Відмивка виконується як і лесування з поетапним додаванням фарби.

Час виконання: 6 годин

Завдання для самостійної роботи: живописні вправи в роботі з акварельними фарбами.

Практична робота №2. «Початкові живописні вправи в роботі з акриловими фарбами».

Мета – оволодіння технікою акрилового живопису, набуття навичок роботи з акрилом, насиченістю кольорів, рівномірною заливкою, оволодіння технікою нашарування фарб.

Завдання: вивчення властивостей акрилових фарб, виконання рівномірної заливки, заливки з переходом кольору, оволодіння технікою нашарування фарб, здобуття навичок із застосування білил.

Інструменти та матеріали: набір акрилових фарб 12-24 кольорів, полотно або ґрунтований картон, або папір наклеєний на картон формату А2, набір пензлів плоских або круглих, палітра, посуд з водою, ганчірка.

Етапи виконання:

роботи виконуються на мольберті або на креслярському столі з нахилою дошкою.

Полотно або картон попередньо змочується водою та витирається ганчіркою. Слід зауважити, що акрил на палітрі швидко висихає, тому

необхідно змочувати водою. Нанести контури вертикальних прямокутників. Розвести фарбу водою, рівномірно залити контури. Виконати вправу заливки з переходом кольору. Фарбу розводити густіше, ніж акварель. Виконати різні вправи по вивченню кольорів зі змішуванням з білилами. Нашарування різних кольорів виконується поетапно. Робиться перший шар (підмальовок), на нього поетапно накладаються інші необхідні кольори.

Час виконання: 6 годин

Завдання для самостійної роботи: вправи з акриловими фарбами: заливка, техніка нашарування фарб.

Практичне завдання №3. «Гризайль холодних відтінків. Монохромний натюрморт з побутових предметів».

Мета – оволодіння прийомами передачі повітряної перспективи та світлотіньового моделювання засобом однокольорового живопису, початок роботи, підготовчий рисунок, світлотіньове моделювання форми.

Завдання: виконання монохромного натюрморту з побутових предметів методом «Гризайль», передати об'єм предметів засобом однокольорового живопису холодних відтінків.

Інструменти та матеріали: набір акрилових фарб 12-24 кольорів, полотно або ґрунтований картон, або папір наклеєний на картон формату А2, набір пензлів плоских або круглих, палітра, посуд з водою, ганчірка.

Етапи виконання:

етюд виконується на мольберті. Спочатку олівцем або тонким пензлем прорисовується натюрморт з нанесенням всіх предметів. На палітру наносяться фарби однокольорові холодних відтінків та білила. Живописна робота виконується методом нашарування та лесування. Необхідно виявити об'єми предметів, передати повітряну перспективу з урахуванням світлотіньового моделювання.

Час виконання: 6 годин.

Приклади: додаток 1.

Завдання для самостійної роботи: вправи з оволодіння прийомами однокольорового живопису холодних відтінків.

Практичне завдання №4. «Гризайль теплих відтінків. Монохромний натюрморт з побутових предметів».

Мета – оволодіння прийомами передачі повітряної перспективи та світлотіньового моделювання засобом однокольорового живопису, початок роботи, підготовчий рисунок, світлотіньове моделювання форми.

Завдання: виконання монохромного натюрморту з побутових предметів методом «Гризайль», передати об'єм предметів засобом однокольорового живопису теплих відтінків.

Інструменти та матеріали: набір акрилових фарб 12-24 кольорів, полотно або ґрунтований картон, або папір наклеєний на картон формату А2, набір пензлів плоских або круглих, палітра, посуд з водою, ганчірка.

Етапи виконання:

етюд виконується на мольберті. Спочатку олівцем або тонким пензлем прорисовується натюрморт з нанесенням всіх предметів. На палітру наносяться фарби однокольорові теплих відтінків та білила. Живописна робота виконується методом нашарування та лесування. Необхідно виявити об'єми предметів, передати повітряну перспективу з урахуванням світлотіньового моделювання.

Час виконання: 6 годин.

Приклади: додаток 2.

Завдання для самостійної роботи: вправи з оволодіння прийомами однокольорового живопису теплих відтінків.

Практичне завдання №5. «Драперія».

Мета – оволодіння прийомами кольорового моделювання м'якої форми, вивчення взаємного впливу кольорів, утворення рефлексів, вплив кольору освітлення на колір тканини, деталізація, колористика.

Завдання: виконати етюд постановки драперії з декількох різнокольорових різнофактурних тканин.

Етапи виконання:

виконати підготовчий рисунок олівцем або тонким пензлем фарбою.

Завдання виконувати акриловими фарбами методом нашарування кольорів та лесуванням. Виявити об'ємність, вплив кольору та освітлення на колір тканини, виявити складки. Передати фактурність тканин.

Інструменти та матеріали: набір акрилових фарб 12-24 кольорів, полотно або ґрунтований картон, або папір наклеєний на картон формату А2, набір пензлів плоских або круглих, палітра, посуд з водою, ганчірка.

Час виконання: 4 години.

Приклади: додаток 3.

Завдання для самостійної роботи: етюд натюрморту з драперією. Квіти .

Практичне завдання № 6. «Натюрморт з побутових предметів з драперією».

Мета – оволодіння прийомами передачі повітряної перспективи та моделювання засобами кольорового живопису.

Завдання: виконати етюд натюрморту з побутових предметів різних по фактурі та кольору, передати м'яку форму та складки тканин різного кольору.

Інструменти та матеріали: набір акрилових фарб 12-24 кольорів, полотно або ґрунтований картон, або папір наклеєний на картон формату А2, набір пензлів плоских або круглих, палітра, посуд з водою, ганчірка.

Етапи виконання:

етюд натюрморту виконується на мольберті. Попередньо виконується підготовчий рисунок. Завдання виконується методом нашарування та лесування. Передати колористику предметів, виявити їх об'єм та фактуру. Передати повітряну перспективу. Виявити м'яку форму та фактурність.

Час виконання: 8 годин.

Приклади: додаток 4.

Завдання для самостійної роботи: етюд натюрморту з побутових предметів та квітів.

Практичне завдання №7. «Етюди архітектурних елементів і деталей»

Мета – опанування технології етюдів на пленері, аналіз тектоніки форми, самостійне визначення ступеню деталізації, кольорове та світлотіньове моделювання форми, напрацювання навичок швидкого живопису на відкритому повітрі.

Завдання: рисування та живопис архітектурних елементів і деталей: вікна із сандриками, балкони, орнаменти тощо. Виконати етюд архітектурних елементів. Проаналізувати тектоніку форми, визначити ступінь деталізації. Напрацювання навичок живопису на пленері.

Інструменти та матеріали: набір акрилових фарб 12-24 кольорів, полотно або ґрунтований картон, або папір наклеєний на картон формату А2, набір пензлів плоских або круглих, палітра, посуд з водою, ганчірка.

Етапи виконання:

обладнати та пристосувати відповідні матеріали та інструменти для живопису на відкритому повітрі. Визначити правильну відстань від мольберта до обраного архітектурного елемента. Виконати підготовчий рисунок. Етюд виконувати з застосуванням методу нашарування та лесування. Проаналізувати тектоніку форми, фактуру. Визначити ступінь деталізації. Передати об'ємність обраних деталей, кольорове та світлотіньове моделювання форм, повітряну перспективу.

Час виконання: 8 годин.

Приклади: додаток 5.

Завдання для самостійної роботи: етюд фрагментів архітектурного оздоблення будинків.

Заочна форма здобуття освіти

Студенти заочної форми навчання виконують практичне завдання № 5

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Інтегральна оцінка кожної роботи базується на визначенні відповідності оцінюваного рисунку наступним основоположним критеріям:

- компоновка на аркуші,

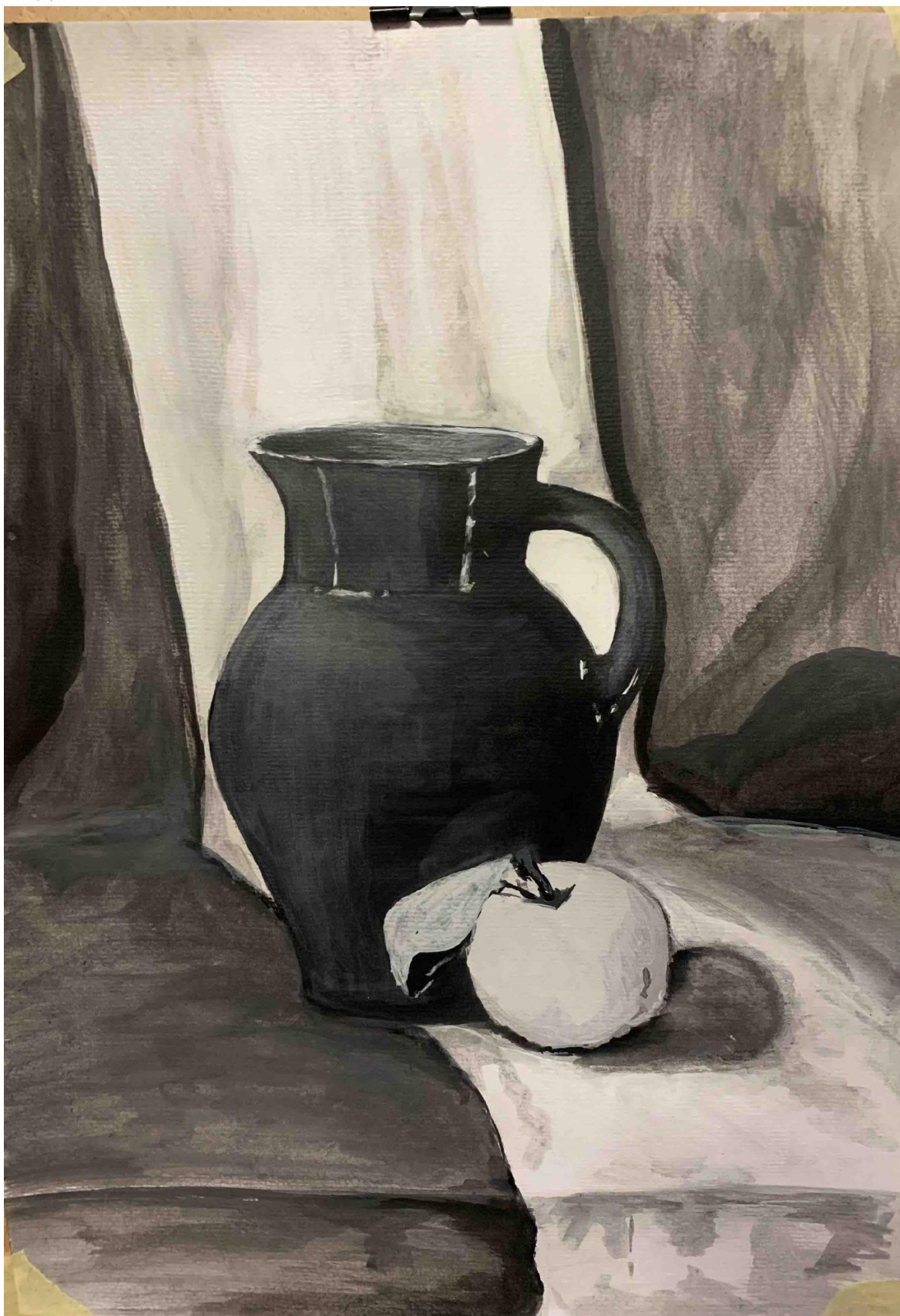
- правильність конструктивної побудови зображуваного предмету,
- точність віднайдення пропорцій зображуваного предмету,
- правильність побудови перспективного скорочення зображуваного предмету,
- ступінь володіння живописними засобами передачі повітряної перспективи зображення,
- передача живописними засобами світлотіньових, фактурних і матеріальних відмінностей зображуваних предметів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Все про малювання. Понад 200 технік, уроків і порад для художників-початківців / пер. з англ. В. Ракуленко. – КМ-БУКС, 2021. – 240 с.
2. Гілязова Н. Рисунок. Живопис: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Наталія Гілязова. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020. – 112 с.
3. Гребенюк Г. Основи композиції та рисунок [Текст] : підруч. для уч. проф.-тех. навч. закладів / Г. Є. Гребенюк. – К. : Техніка, 1997. – 221 с.
4. Сухенко В. Рисунок [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації / В. О. Сухенко; Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. – К. : BONA MENTE, 2004. – 184 с.: іл.
5. Куленко М.Я. Графічний дизайн. Підручник. – Київ: Кондор, 2015. – 560с.
6. Barrington Barber. The Complete Fundamentals of Drawing: Still Life, Figure Drawing, Landscapes & Portraits. – Kindle Edition, 2023. – 845 p.
7. Barrington Barber. The Fundamentals of Drawing: A Complete Professional Course for Artists. – Kindle Edition, 2005. – 363 p.
8. Catherine V Holmes. Drawing Dimension – Shading Techniques: A Shading Guide for Teachers and Students. – Kindle Edition, 2017. – 210 p.
9. Barry Herniman. Sketching Outdoors: Discover the Joy of Painting Outdoors. – Search Press, 2023. – 144 p. пейзаж
10. Charles Evans. Watercolour Rescue: Top tips for correcting your mistakes and preventing them in the first place. – Search Press, 2022. – 128 p. Аквагель
11. Jane Betteridge. Watercolour Nature Unleashed. – Search Press, 2023. – 144 p. Аквагель

ДОДАТКИ

У додатках подані приклади навчальних робіт, відповідні до практичних завдань.

Додаток 1

Додаток 2 (до завдання 4)

Додаток 3 (до завдання 5)

Додаток 4 (до завдання 6)

Додаток 5 (до завдання 7)